

## 2. Základní strukturální údaje ke sňatečnosti

Roční úhrn sňatků vykazoval v průběhu let 2001–2019 značnou proměnlivost (obr. 1). V letech 2001–2008 se počty uzavřených manželství pohybovaly v rozmezí 51,4–52,9 tisíce, vyjma nižšího počtu v roce 2003 (48,9 tisíce) a lokálního maxima v roce 2007, kdy vstoupilo do manželství 57 157 párů (tab. 1). V letech 2008–2013 měly počty sňatků klesající trend, až dosáhly v roce 2013 historického minima, kdy jich bylo evidováno 43 499. Posledních šest let počty nových manželství meziročně rostly, s největším meziročním nárůstem (téměř 6%) v roce 2015. V roce 2019 bylo obyvateli České republiky uzavřeno 54 870 nových manželství, meziroční nárůst (o 0,7 %) byl však od roku 2014 výrazně nejmenší.

Po celé sledované období byl počet nově vzniklých manželství nižší než počet nově zaniklých manželství (tab. 1), čistý přírůstek manželství se tak pohyboval v záporných hodnotách (kladná bilance byla naposledy evidována v roce 1990). V roce 2001 zaniklo 42,7 % manželství rozvodem, 41,9 % úmrtím muže a 15,4 % úmrtím ženy, přičemž rozdíl mezi pohlavími byl dán vyšší úrovní úmrtnosti mužů. Do roku 2019 zastoupení ukončených manželství rozvodem v souladu s klesajícím počtem rozvodů pozvolna pokleslo na 36,6 %, naopak podíl zaniklých manželských svazků z důvodu úmrtí muže nebo ženy mírně stoupl (na 45,9 %, resp. 17,6 %).

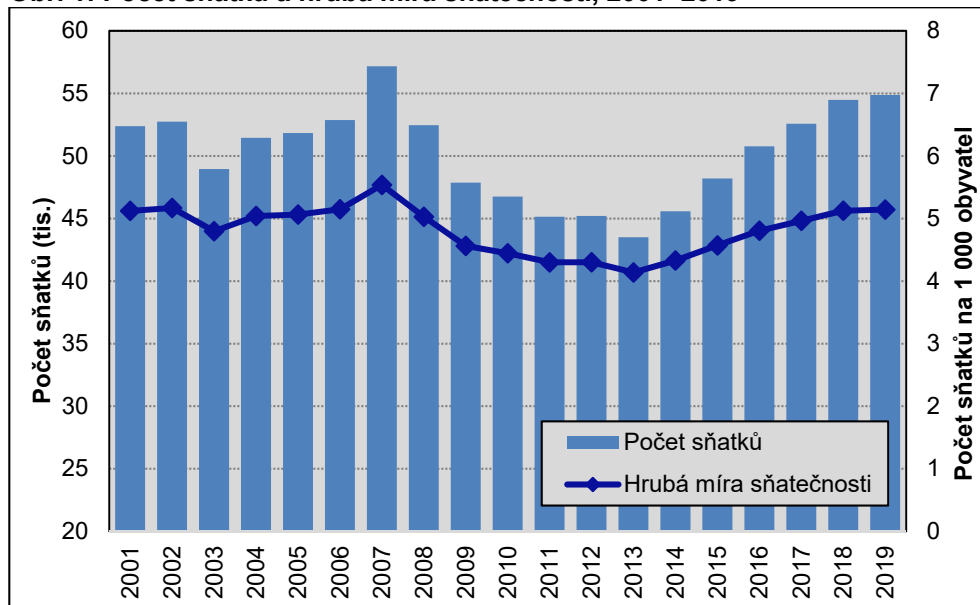
**Tab. 1: Sňatky a bilance manželství, 2001–2019**

Rok	Sňatky	Zaniklá manželství				Čistý přírůstek manželství <sup>2)</sup>	Podíl zaniklých manželství (%)		
		celkem <sup>1)</sup>	rozvodem	úmrtím			rozvodem	úmrtím	
				muže	ženy			muže	ženy
2001	52 374	73 901	31 586	30 941	11 371	-21 527	42,7	41,9	15,4
2002	52 732	73 555	31 758	30 728	11 066	-20 823	43,2	41,8	15,0
2003	48 943	75 794	32 824	31 426	11 541	-26 851	43,3	41,5	15,2
2004	51 447	74 691	33 060	30 558	11 070	-23 244	44,3	40,9	14,8
2005	51 829	72 658	31 288	30 290	11 079	-20 829	43,1	41,7	15,2
2006	52 860	72 519	31 415	29 902	11 199	-19 659	43,3	41,2	15,4
2007	57 157	71 994	31 129	29 775	11 090	-14 837	43,2	41,4	15,4
2008	52 457	72 175	31 300	29 782	11 093	-19 718	43,4	41,3	15,4
2009	47 862	70 606	29 133	30 176	11 297	-22 744	41,3	42,7	16,0
2010	46 746	72 425	30 783	30 302	11 340	-25 679	42,5	41,8	15,7
2011	45 137	69 415	28 113	30 070	11 232	-24 278	40,5	43,3	16,2
2012	45 206	67 941	26 402	30 121	11 418	-22 735	38,9	44,3	16,8
2013	43 499	69 653	27 895	30 376	11 382	-26 154	40,0	43,6	16,3
2014	45 575	66 982	26 764	29 525	10 693	-21 407	40,0	44,1	16,0
2015	48 191	67 678	26 083	30 249	11 346	-19 487	38,5	44,7	16,8
2016	50 768	65 680	24 996	29 749	10 935	-14 912	38,1	45,3	16,6
2017	52 567	67 396	25 755	30 278	11 363	-14 829	38,2	44,9	16,9
2018	54 470	66 490	24 313	30 647	11 530	-12 020	36,6	46,1	17,3
2019	54 870	66 022	24 141	30 279	11 602	-11 152	36,6	45,9	17,6

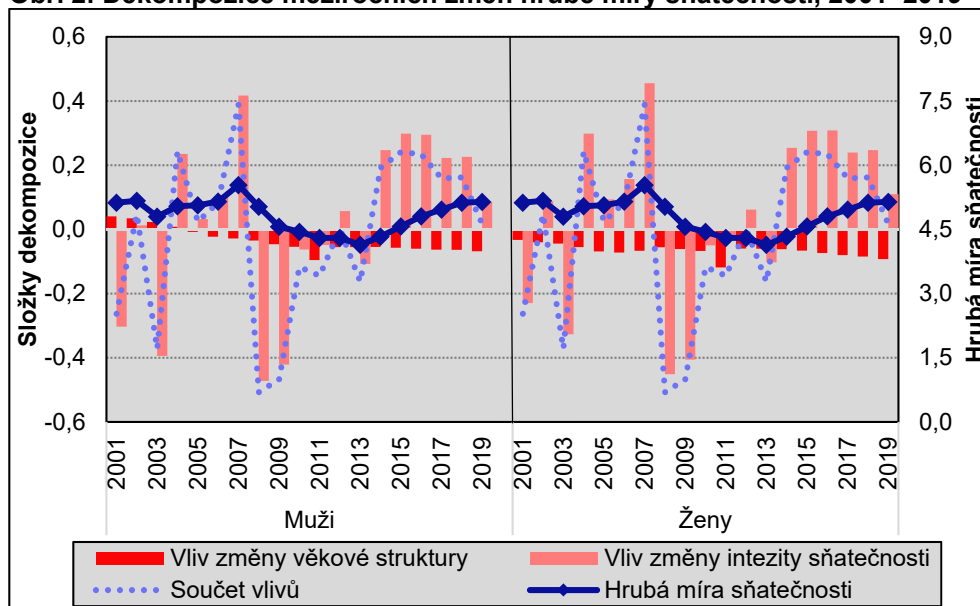
Pozn.: <sup>1)</sup> Do roku 2006 včetně manželství, která zanikla prohlášením za neplatné (pár jednotek případů). Od roku 2007 těmito údaji ČSÚ nedisponuje. <sup>2)</sup> Aproximováno rozdílem mezi počtem sňatků na jedné straně a součtem počtu rozvodů, úmrtí vdáných žen a úmrtí ženatých mužů na straně druhé. Možné zahraniční stěhování manželských párů není uvažováno.

Vývoj hrubé míry sňatečnosti, která udává počet sňatků na tisíc obyvatel středního stavu, kopíroval trend vývoje absolutního počtu sňatků (obr. 1). Do roku 2008 se ukazatel udržoval na hodnotách 5,0–5,2 ‰, vyjma nižší úrovně 4,8 ‰ v roce 2003 a lokálního maxima 5,5 ‰ v roce 2007. V letech 2008–2013 hrubá míra sňatečnosti klesala k nejnižší úrovni 4,1 ‰ v roce 2013, následně opět mírně rostla. V roce 2019 pak dosáhla hrubá míra sňatečnosti podobné úrovně (5,1 ‰) jako na počátku století.

**Obr. 1: Počet sňatků a hrubá míra sňatečnosti, 2001–2019**



**Obr. 2: Dekompozice meziročních změn hrubé míry sňatečnosti, 2001–2019**



Zda za jednotlivými meziročními změnami hrubé míry sňatečnosti stál efekt věkové struktury (tj. rozložení počtu osob podle jednotek věku) či efekt intenzity (změna úrovně sňatečnosti podle věku muže/ženy) lze vykreslit pomocí metody dekompozice (obr. 2). Výsledky ukázaly, že v meziročním vývoji ukazatele hrála výrazně podstatnější roli změna intenzity. Efekt věkové struktury byl nižší a s výjimkou let 2001–2003 na straně mužů se vždy nacházel v záporných hodnotách, tedy v případě meziročního poklesu k němu efekt přispíval, u meziročního růstu však působil proti němu. Významný meziroční nárůst v roce 2007 byl u obou pohlaví způsoben změnou (zvýšením) intenzity sňatečnosti, zatímco věková struktura působila mírně proti. Pokles hrubé míry sňatečnosti v následujících letech ovlivnily oba zkoumané efekty (v roce 2010 u žen a



v roce 2011 u obou pohlaví hrála dokonce větší roli změna věkové struktury). Za nárůstem hodnot ukazatele od roku 2013 stála výhradně změna intenzity, kdy efekt věkové struktury nadále působil proti celkovému nárůstu.

## 2.1 Sňatky podle pořadí a rodinného stavu

Z hlediska pořadí manželství, resp. rodinného stavu snoubenců, se rozložení sňatků dlouhodobě příliš nemění. Tři čtvrtiny ženichů a nevěst vstupují do manželství poprvé (tab. 2), tedy ze tří čtvrtin uzavírají sňatek snoubenci dosud svobodní. V roce 2019 uzavřelo své první manželství 41 606 mužů (75,8 % z celkového počtu ženichů) a 41 724 žen (76,0 % z celkového počtu nevěst). Ve srovnání s rokem 2001 byl v roce 2019 počet prvních sňatků vyšší, u mužů o 2,8 tisíce a u žen o 2,5 tisíce (a jejich zastoupení na úhrnu vyšší o 1,7 p. b., resp. o 1,2 p. b.). Více než v roce 2019 bylo prvních sňatků (v rámci sledovaného období od roku 2001) uzavřeno jen v roce 2007 (a to o 146 více u mužů a o 308 u žen). Nejvyššího podílu dosáhly první sňatky u mužů v roce 2015 (76,5 %) a u žen v roce 2014 (77,1 %), naopak nejnižší byly v roce 2008 (72,5 % u mužů a 72,7 % u žen; obr. 3a).

**Tab. 2: Sňatky podle pořadí, 2001–2019**

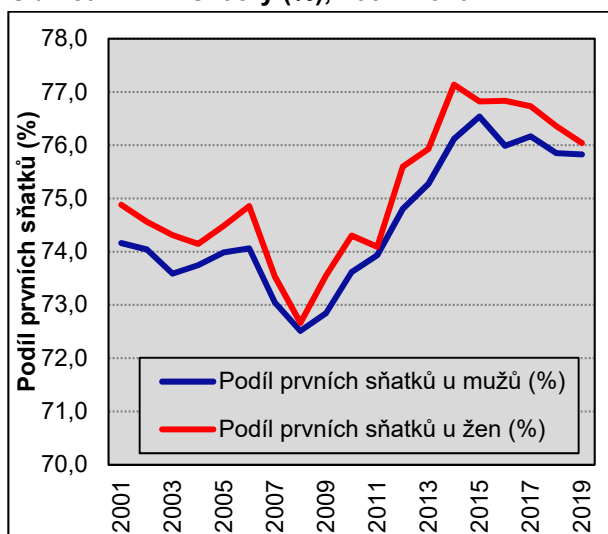
Rok	Pořadí sňatku muže					Pořadí sňatku ženy				
	1.	2.	3.	4.+	neznámé vyšší	1.	2.	3.	4.+	neznámé vyšší
2001	38 841	11 303	1 948	282	x	39 218	11 027	1 826	303	x
2002	39 043	11 505	1 879	305	x	39 318	11 333	1 782	299	x
2003	36 016	10 783	1 844	300	x	36 371	10 594	1 702	276	x
2004	37 940	11 300	1 901	306	x	38 147	11 122	1 898	280	x
2005	38 347	11 265	1 919	298	x	38 605	11 145	1 794	285	x
2006	39 149	11 612	1 820	279	x	39 569	11 225	1 806	260	x
2007	41 752	13 087	2 019	299	x	42 032	12 782	2 038	305	x
2008	38 038	12 092	1 995	332	x	38 117	12 084	1 951	305	x
2009	34 865	10 907	1 799	291	x	35 203	10 684	1 698	277	x
2010	34 414	10 417	1 639	276	x	34 734	10 149	1 622	241	x
2011	33 371	9 915	1 600	251	x	33 443	9 866	1 584	244	x
2012	33 816	9 591	1 578	221	x	34 175	9 349	1 474	208	x
2013	32 743	8 452	969	147	1 188	33 029	8 265	1 052	153	1 000
2014	34 691	9 203	840	103	738	35 155	8 845	909	131	535
2015	36 884	9 142	964	151	1 050	37 021	9 182	1 066	156	766
2016	38 578	9 987	1 025	150	1 028	39 007	9 611	1 150	155	845
2017	40 038	10 326	1 173	163	867	40 336	10 126	1 144	181	780
2018	41 316	10 815	1 202	157	980	41 592	10 552	1 313	157	856
2019	41 606	10 749	1 285	156	1 074	41 724	10 693	1 336	183	934

*Pozn.: V roce 2013 došlo k úpravě Dotazníku k uzavření manželství (jeden z podkladů pro vyplnění Hlášení o uzavření manželství), kdy byla Ministerstvem vnitra ČR vypuštěna (mimo jiné) otázka na pořadí manželství. Od roku 2013 tak ČSÚ uvádí jako samostatnou kategorii také pořadí „neznámé vyšší“. Větší podíl nezjištěných údajů je u osob s cizím státním občanstvím.*

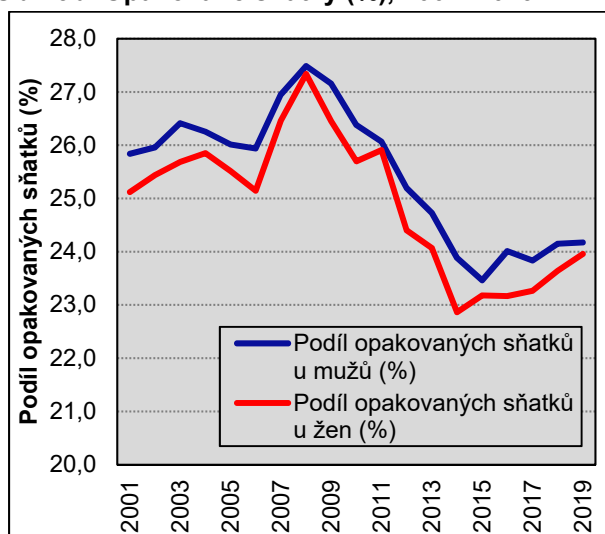
Počet sňatků vyššího pořadí činí z celkového počtu sňatků přibližně jednu čtvrtinu. V roce 2019 uzavřelo druhé manželství či manželství ještě vyššího pořadí (včetně případů, kdy konkrétní pořadí zůstalo neznámé, viz poznámka u tab. 2) 13 264 mužů a 13 146 žen, což představovalo 24,2 % ženichů, resp. 24,0 % nevěst tohoto roku. V porovnání s rokem 2001 byl počet sňatků vyššího pořadí v roce 2019 u mužů mírně nižší (o 269), u žen byl v podstatě totožný (rozdíl o 10). Mezi těmito krajními roky se počty opakovaných sňatků

vyvíjely obdobným trendem jako jejich celkový počet (do roku 2013 pokles u mužů na 10 756, u žen minimum 10 420 v roce 2014, v následujících letech u obou pohlaví růst). Vývoj zastoupení opakovaných sňatků na celkovém počtu sňatků (obr. 3b) zrcadlově odrážel vývoj podílu prvních sňatků (obr. 3a). V roce 2019 byl podíl opakovaných sňatků v porovnání s rokem 2001 nižší u mužů o 1,7 p. b., u žen o 1,2 p. b.

**Obr. 3a: První sňatky (%), 2001–2019**



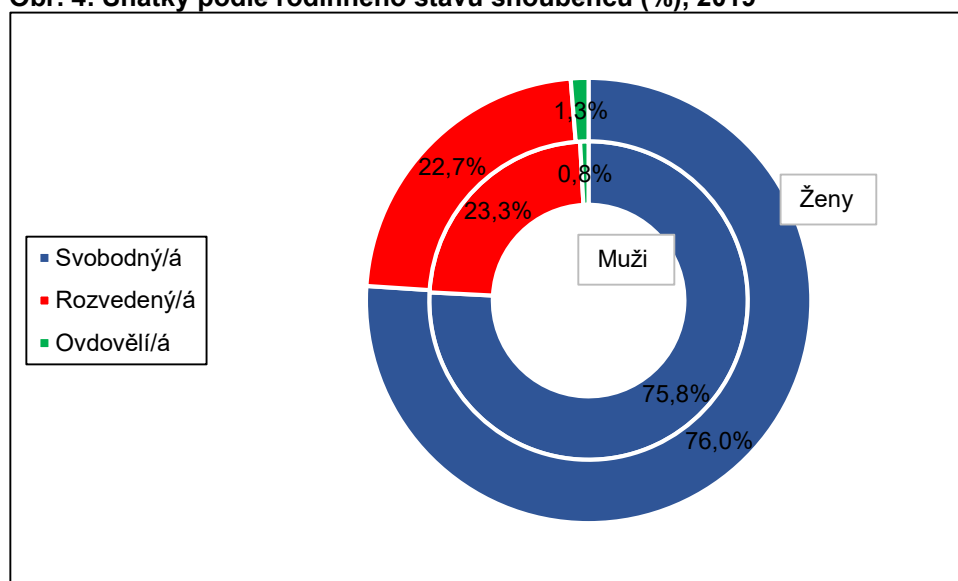
**Obr. 3b: Opakované sňatky (%), 2001–2019**



U většiny opakovaných sňatků bývá uváděno pořadí druhé (tab. 2). Do roku 2012 představovaly sňatky druhého pořadí každoročně zhruba 84 % opakovaných sňatků, v posledních sedmi letech, kdy v průměru u každého třináctého sňatku vyššího pořadí nebylo zjištěno konkrétní pořadí, stoupl podíl sňatků druhého pořadí u opakovaných sňatků se zjištěným pořadím na průměrných 89 % u ženichů a 88 % u nevěst. Manželství třetího pořadí uvádí aktuálně jedna desetina snoubenců vstupujících do manželství vyššího pořadí, čtvrté a vyšší pořadí pak tvoří pouze minoritní (1%) část.

Opakované sňatky se ve většině případů týkají rozvedených osob (v letech 2001–2019 u mužů z 95–97 %, u žen z 94–96 %), ovdovělí vstupují do nového manželství zřídka (tab. 3). Ve sledovaném období tak představovali rozvedení muži 23 až 26 % všech ženichů a rozvedené ženy 22 až 26 % nevěst, zatímco zastoupení ovdovělých mezi snoubenci se pohybovalo okolo 1 % u mužů i žen.

**Obr. 4: Sňatky podle rodinného stavu snoubenců (%), 2019**



**Tab. 3: Sňatky podle rodinného stavu snoubenců, 2001–2019**

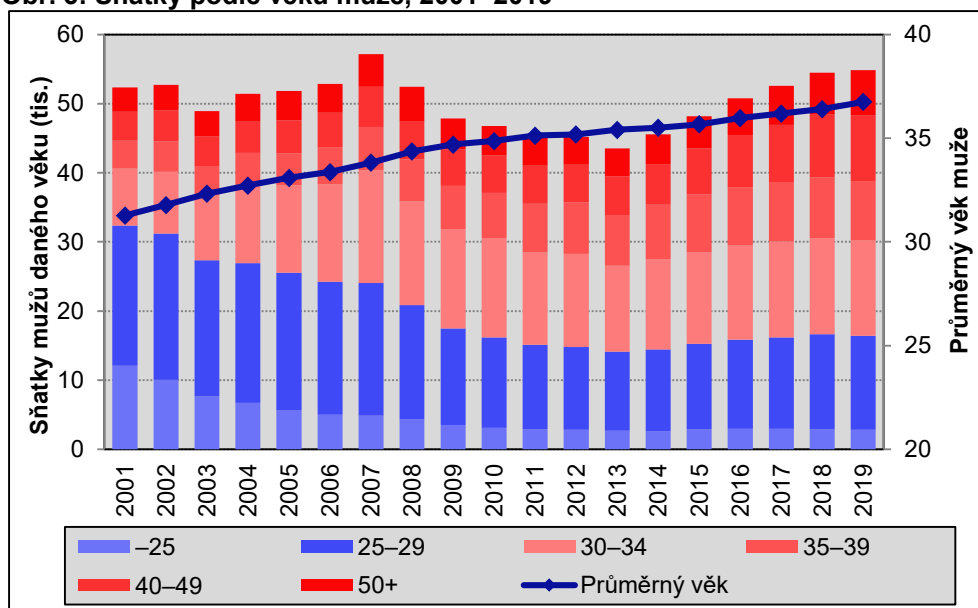
Rok	Rodinný stav muže			Rodinný stav ženy		
	svobodný	rozvedený	ovdovělý	svobodná	rozvedená	ovdovělá
2001	38 841	12 885	648	39 218	12 433	723
2002	39 043	13 030	659	39 318	12 690	724
2003	36 016	12 293	634	36 371	11 901	671
2004	37 940	12 857	650	38 147	12 552	748
2005	38 347	12 867	615	38 605	12 551	673
2006	39 149	13 160	551	39 569	12 654	637
2007	41 752	14 818	587	42 032	14 410	715
2008	38 038	13 779	640	38 117	13 605	735
2009	34 865	12 454	543	35 203	12 001	658
2010	34 414	11 820	512	34 734	11 431	581
2011	33 371	11 291	475	33 443	11 174	520
2012	33 816	10 989	401	34 175	10 489	542
2013	32 743	10 339	417	33 029	10 005	465
2014	34 691	10 466	418	35 155	9 949	471
2015	36 884	10 876	431	37 021	10 637	533
2016	38 578	11 758	432	39 007	11 206	555
2017	40 038	12 080	449	40 336	11 672	559
2018	41 316	12 702	452	41 592	12 275	603
2019	41 606	12 802	462	41 724	12 443	703

## 2.2 Sňatky podle věku snoubenců

Věková struktura snoubenců se v čase měnila směrem ke zvyšujícímu se podílu snoubenců ve věku 35 a více let a naopak klesajícímu zastoupení snoubenců mladších 25 let, tedy v souladu s vývojem věkové struktury celé populace a v důsledku posouvání vstupu do manželství do vyššího věku. Podíl ženichů do 25 let se mezi roky 2001 a 2019 snížil z 23,0 % na 5,1 %, podíl nevěst tohoto věku ze 42,7 % na 11,5 %. Naopak podíl 35letých a starších ženichů se změnil z 22,5 % na 44,8 % a u nevěst z 14,9 % na 33,0 %. Průměrný věk ženichů (vypočtený z absolutních počtů sňatků podle věku) se mezi krajními roky 2001 a 2019 zvýšil o 5,5 let z 31,3 na 36,8 let, průměrný věk nevěst narostl o 5,6 let z 28,3 na 33,9 let (obr. 5 a 6). V průměru tak byly ženy v době sňatku o tři roky mladší než muži.

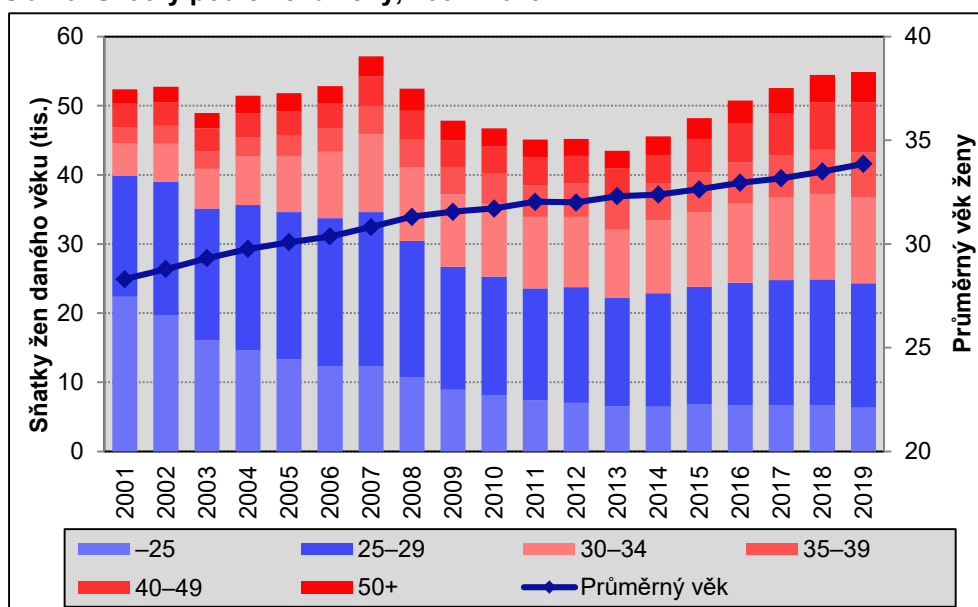
Ve věku 25–34 let se nacházela více než polovina snoubenců (méně než polovina bylo 25–34letých nevěst jen v letech 2001 a 2002). V rámci pětiletých věkových skupin u mužů do roku 2008 převládali 25–29letí, od roku 2009 pak 30–34letí. V roce 2019 představovali muži ve věku 30–34 let 25,2 % všech snoubenců (absolutně 13 848 mužů), pro srovnání v roce 2001 měli na celku 15,6% zastoupení (absolutně 8 195). Naopak podíl 25–29letých ženichů poklesl od roku 2001 z 38,8 % na 24,8 % v roce 2019 (absolutně z 20 343 na 13 598 mužů). U žen byly v letech 2001–2002 nejpočetnější nevěsty mladší 25 let, od roku 2003 pak po zbytek sledovaného období převažovaly 25–29leté. V roce 2019 bylo ve věkovém rozmezí 25–29 let celkem 32,8 % všech nevěst (absolutně 17 990), zatímco v roce 2001 představovaly 33,4 % (absolutně 17 486), přičemž však byly až druhou nejpočetnější skupinou (první byly nevěsty mladší 25 let, kterých bylo 42,7 %). Nejvíce mezi krajními roky vzrostlo zastoupení 30–34letých nevěst (o 13,7 p. b. na 22,7 % v roce 2019) i 30–34letých ženichů (o 9,6 p. b. na 25,2 %).

**Obr. 5: Sňatky podle věku muže, 2001–2019**



Pozn.: Průměrný věk vypočten z absolutních počtů sňatků podle věku muže.

**Obr. 6: Sňatky podle věku ženy, 2001–2019**



Pozn.: Průměrný věk vypočten z absolutních počtů sňatků podle věku ženy.

## 2.3 Vzájemné demografické charakteristiky snoubenců

Ženichové a nevěsty si byli v celém sledovaném časovém období 2001–2019 z pohledu demografických charakteristik (věk, rodinný stav, nejvyšší dokončené vzdělání) vzájemně poměrně podobní (tab. 4, 5 a 7).

### Nejčastěji do manželství vstupovaly dvě svobodné osoby

Ze čtyř pětina případů (v letech 2001–2019 ze 78 až 81 %) vstupovaly do sňatku osoby stejného rodinného stavu (tab. 4). Nejčastěji se jednalo o sňatky dvou svobodných (63–68 % z celkového počtu sňatků), tzv. protogamní sňatky, a dále dvou rozvedených osob (13–15 %). Po celé časové období zároveň platilo, že u svobodných osob byl druhým snoubencem v páru většinou také svobodný, v případě rozvedených byla druhá osoba také rozvedená. Oproti tomu u ovdovělých osob se jednalo častěji o sňatek s rozvedeným,



zřídka se svobodným, popřípadě také ovdovělým snoubencem (pouze v letech 2001, 2004 a 2008 sňatky dvou ovdovělých početně převážily sňatky ovdovělé osoby se svobodnou).

**Tab. 4: Sňatky podle vzájemného rodinného stavu, 2001–2019**

Rok	Stejný rodinný stav (%)	Sňatky dvou svobodných	Sňatky dvou rozvedených	Sňatky dvou ovdovělých	Sňatky rozved. nebo ovdov. muže se svobod. ženou	Sňatky svobod. muže s rozved. nebo ovdov. ženou
2001	78,9	33 918	7 269	118	5 300	4 923
2002	78,9	34 065	7 446	103	5 253	4 978
2003	79,0	31 471	7 111	106	4 900	4 545
2004	78,8	33 022	7 394	105	5 125	4 918
2005	79,0	33 446	7 403	88	5 159	4 901
2006	78,9	34 178	7 467	84	5 391	4 971
2007	78,7	36 247	8 655	73	5 785	5 505
2008	78,2	32 830	8 104	98	5 287	5 208
2009	78,6	30 315	7 214	71	4 888	4 550
2010	79,2	30 095	6 871	73	4 639	4 319
2011	79,3	29 045	6 658	69	4 398	4 326
2012	79,5	29 684	6 191	44	4 491	4 132
2013	80,2	28 877	5 964	47	4 152	3 866
2014	80,5	30 785	5 851	41	4 370	3 906
2015	80,9	32 689	6 261	54	4 332	4 195
2016	81,0	34 284	6 763	71	4 723	4 294
2017	81,1	35 574	7 003	49	4 762	4 464
2018	80,8	36 593	7 362	53	4 999	4 723
2019	80,5	36 690	7 411	62	5 034	4 916

U snoubeneckých párů z pohledu rodinného stavu heterogenních převažovaly svazky svobodné a rozvedené osoby, přičemž četnost sňatků svobodného muže s rozvedenou ženou a rozvedené ženy se svobodným mužem byla přibližně stejná: v letech 2001–2019 zastupovaly 8–10 % z celku sňatky svobodného muže s rozvedenou ženou a 9–10 % sňatky rozvedeného muže se svobodnou ženou. Lišila se však věková struktura snoubenců u těchto dvou typů svazků. Po celé období platilo, že rozvedený muž si bral téměř výhradně mladší svobodnou ženu (v 89–92 % z celkového počtu sňatků rozvedeného se svobodnou), oproti tomu sňatky svobodného muže a rozvedené ženy byly věkově vyrovnanější (v období 2001–2019 byl u těchto sňatků ve 38–41 % případů starší muž, v 51–54 % žena starší a v 7–9 % případů byli snoubenci stejného věku).

### Ženich starší než nevěsta v 70 procentech sňatků

Z hlediska věku se mezi manželi nevyskytovaly velké rozdíly, když nadpoloviční většina snoubenců (51–55 % v letech 2001–2019) vstupovala do manželství se vzájemným věkovým rozdílem 0–3 roky. Stejného věku bylo přitom 9–11 % novomanželských párů, 16–18 % tvořili manželé s jednoletým věkovým rozdílem, 14–15 % s dvouletým a 11–13 % s tříletým věkovým rozdílem. Častěji bývá starší muž, v období 2001–2019 tvořili starší ženichové 67–70 % všech novomanželů, naopak do 20–22 % sňatků vstupovala jako starší žena, přičemž v posledních pěti letech jejich zastoupení každoročně mírně rostlo (v roce 2019 bylo starších žen 22,2 %, což byla nejvyšší hodnota za celé sledované období). Více než desetinu snoubenců dělilo více než 10 let věku. Podíl těchto párů ve sledovaném čase mírně vzrostl, a to z 10,9 % na

12,7 %. Párů, jejichž věkový rozdíl při vstupu do manželství byl dvacetiletý a vyšší, bylo v letech 2001–2019 mezi snoubenci 1,3–1,5 %.

**Tab. 5: Sňatky podle vzájemného věku snoubenců (%), 2001–2019**

Rok	Vzájemný věk snoubenců (%)					
	Stejný věk	Starší nevěsta	Starší ženich	Rozdíl 0–3 roky	Rozdíl 10 let a více	Rozdíl 20 let a více
2001	10,5	19,9	69,5	54,9	10,9	1,4
2002	10,5	19,9	69,6	55,0	11,0	1,4
2003	10,3	20,0	69,6	54,3	11,1	1,5
2004	10,0	20,7	69,3	53,5	11,2	1,5
2005	9,9	20,6	69,4	53,2	11,5	1,4
2006	10,0	20,8	69,3	53,2	11,6	1,4
2007	9,8	20,9	69,3	52,2	11,7	1,3
2008	9,7	21,1	69,3	51,4	12,2	1,4
2009	9,5	20,7	69,8	50,8	12,4	1,5
2010	9,8	20,2	70,0	51,0	12,2	1,4
2011	9,6	20,4	70,0	51,1	12,1	1,3
2012	10,0	20,2	69,8	51,0	12,5	1,4
2013	10,0	20,5	69,5	51,6	12,2	1,3
2014	10,0	20,4	69,6	51,5	12,4	1,4
2015	10,0	20,9	69,2	51,6	12,4	1,3
2016	10,2	21,0	68,8	51,8	12,6	1,4
2017	10,3	21,3	68,4	52,2	12,5	1,4
2018	10,5	21,8	67,7	52,4	12,4	1,3
2019	10,4	22,2	67,3	52,4	12,7	1,4

### Více než polovina snoubenců měla shodnou úroveň vzdělání

Struktura snoubenců podle úrovně jejich nejvyššího dokončeného vzdělání se v průběhu let, zejména v prvním sledovaném desetiletí, měnila v souladu s obecně rostoucí vzdělaností populace a posunem vstupu do manželství do vyššího věku. Zastoupení snoubenců se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity se postupně snižovalo (mezi lety 2001 a 2011 u ženichů z 8 na 4 %, resp. ze 44 na 28 %, u nevěst z 11 na 6 %, resp. z 32 na 18 %), naopak se zvyšovalo zastoupení snoubenců s dokončeným vysokoškolským vzděláním (za prvních deset sledovaných let u ženichů z 15 na 23 %, resp. u nevěst z 12 na 28 %). Ve druhé polovině sledovaného období byly hodnoty podílů jednotlivých stupňů vzdělání snoubenců ovlivněny metodickými změnami. Od roku 2013 v souvislosti s úpravou dotazníku k uzavření manželství (formulář MV ČR) výrazně vzrostl počet nezjištěných údajů – konkrétní úroveň vzdělání zůstávala od roku 2013 nezjištěna u více než poloviny snoubenců (v roce 2019 u 57 % ženichů i nevěst). Od roku 2015 pak byl na Hlášení o uzavření manželství (v souladu s mezinárodní klasifikací vzdělání ISCED 2011) rozšířen číselník vzdělání o samostatnou kategorii pro vyšší odborné vzdělání (v tab. 6 sloučeno s kategorií „střední s maturitou“).

Nejpočetnější skupinu snoubenců (tab. 6) dlouhodobě tvoří jak na straně ženichů, tak na straně nevěst, osoby s úplným středoškolským vzděláním s maturitou (u ženichů v letech 2005, 2006 a od roku 2009, u nevěst v období od roku 2001 nepřetržitě). Podle údajů z posledních pěti let se do této skupiny (z případů,





kdy byla zjištěna úroveň vzdělání) řadilo 41 % ženichů a 43 % nevěst. U ženichů pak druhou největší skupinu představovali muži se středním vzděláním bez maturity (29 %), zatímco u nevěst ženy s vysokoškolským vzděláním (32 %).

**Tab. 6: Sňatky podle vzdělání snoubenců, 2001–2019**

Rok	Vzdělání ženicha					Vzdělání nevěsty				
	ZŠ	SŠ bez maturity	SŠ s matur. vč. VOŠ	VŠ	Nezjištěno	ZŠ	SŠ bez maturity	SŠ s matur. vč. VOŠ	VŠ	Nezjištěno
2001	4 171	22 848	17 732	7 623	x	5 598	16 536	24 133	6 107	x
2002	4 019	21 760	19 103	7 850	x	5 340	15 655	24 857	6 880	x
2003	3 272	19 160	18 363	8 148	x	4 411	13 811	23 607	7 114	x
2004	3 519	19 827	19 341	8 760	x	4 872	13 903	24 587	8 085	x
2005	3 178	19 574	19 640	9 437	x	4 385	13 684	24 913	8 847	x
2006	3 405	19 782	19 818	9 855	x	4 480	14 170	24 502	9 708	x
2007	3 230	22 030	21 403	10 494	x	4 418	15 916	26 007	10 816	x
2008	2 577	19 817	19 403	9 906	754	3 721	14 042	23 151	10 760	783
2009	2 144	16 635	17 825	10 038	1 220	3 063	11 505	20 817	11 153	1 324
2010	1 834	13 978	17 343	10 574	3 017	2 591	8 987	19 698	12 267	3 203
2011	1 920	12 679	16 362	10 592	3 584	2 549	8 134	18 147	12 595	3 712
2012	1 856	12 412	16 347	11 065	3 526	2 571	7 698	17 594	13 716	3 627
2013	1 543	5 586	8 242	5 519	22 609	1 785	3 756	8 899	6 525	22 534
2014	1 095	5 929	8 955	5 834	23 762	1 242	3 855	9 292	7 380	23 806
2015	1 382	6 508	9 636	5 552	25 113	1 648	4 319	10 637	6 611	24 976
2016	1 565	6 639	9 359	5 978	27 227	1 829	4 241	10 303	7 207	27 188
2017	1 052	6 813	9 583	6 171	28 948	1 307	4 187	10 137	7 914	29 022
2018	1 060	6 942	9 690	6 011	30 767	1 337	4 313	10 015	7 906	30 899
2019	1 033	6 771	9 599	6 187	31 280	1 259	4 432	9 682	8 094	31 403

Pozn.: Samostatná kategorie pro vyšší odborné vzdělání (VOŠ) byla zavedena v roce 2015. Tuto úroveň vzdělání v roce 2019 udávalo 491 ženichů a 1 042 nevěst, v rámci sňatků, u kterých byla zjištěna úroveň vzdělání u obou snoubenců, představovali 2 % ženichů a 4 % nevěst.

Podíváme-li se pouze na sňatky, u nichž byla zjištěna úroveň nejvyššího dokončeného vzdělání u obou snoubenců, pak více než polovina uzavírala manželství s partnerem shodného stupně vzdělání (v období 2001–2019 v rozpětí 53–62 %). V roce 2001 se nejčastěji jednalo o dvě osoby se středním vzděláním bez maturity (22,6 % z těch, u nichž bylo zjištěno vzdělání obou snoubenců), ovšem jejich podíl na celku byl již v té době jen nepatrně vyšší než podíl sňatků dvou osob s úplným středním vzděláním s maturitou (22,4 %). Právě tato dvojice – snoubenci s maturitou – převažuje ve statistice sňatků podle vzdělání snoubenců počínaje rokem 2002 až dodnes, v posledních pěti letech zahrnovali jednu pětinu snoubeneckých párů se zjištěným vzděláním. Během let však narůstalo zastoupení sňatků dvou vysokoškoláků, které od roku 2010 představují druhou nejfrekventovanější podskupinu sňatků (18,6 % sňatků se zjištěným vzděláním snoubenců v roce 2019).

V rámci heterogenních sňatků z pohledu vzdělání snoubenců byly častější ty, kde vyššího stupně vzdělání dosáhla žena (mezi 23 až 31 % v letech 2001–2019 ze všech sňatků, u kterých byl znám údaj o dosažené úrovni vzdělání u obou snoubenců), než ty, kde vyšší vzdělání měl muž (14–20 % v letech 2001–2019). Nevěsty a ženichové se nejčastěji lišily o jednu vzdělanostní úroveň (tab. 7), nicméně ve sledovaném čase narůstalo zastoupení sňatků, kdy žena měla dosažené vzdělání vyšší o dvě (z 2,5 na 4,3 % mezi roky 2001

a 2019) i o tři úrovně (z 0,1 na 0,3 %). Sňatky, kdy vzdělanostní rozdíl mezi snoubenci byl třístupňový, byly zastoupeny marginálně (pod 1 %) i v případech, kdy vzdělanější z dvojice byl muž.

**Tab. 7: Sňatky podle vzájemné úrovně vzdělání snoubenců (%), 2001–2019**

Rok	Stejná úroveň vzdělání (%)	Muž vyšší vzdělání (%)				Ženy vyšší vzdělání (%)			
		celkem	o 1 úroveň	o 2 úrovně	o 3 úrovně	celkem	o 1 úroveň	o 2 úrovně	o 3 úrovně
2001	56,2	19,9	17,1	2,5	0,3	24,0	21,3	2,5	0,1
2002	57,4	19,0	16,5	2,2	0,3	23,7	21,1	2,5	0,1
2003	57,4	19,2	16,7	2,3	0,2	23,4	20,7	2,5	0,1
2004	57,1	19,0	16,4	2,4	0,2	23,9	21,1	2,6	0,1
2005	57,5	18,6	16,2	2,2	0,3	23,9	21,1	2,7	0,1
2006	58,4	17,9	15,5	2,2	0,3	23,7	20,6	2,9	0,1
2007	58,5	17,6	15,2	2,1	0,2	23,9	20,8	2,9	0,1
2008	57,8	17,4	15,0	2,2	0,2	24,8	21,4	3,3	0,1
2009	57,3	17,4	15,2	2,1	0,2	25,3	21,6	3,5	0,2
2010	55,5	17,2	14,9	2,1	0,2	27,2	23,1	3,9	0,2
2011	54,7	17,3	14,9	2,2	0,2	28,0	23,8	4,0	0,2
2012	54,5	16,8	14,6	2,0	0,2	28,7	24,3	4,2	0,2
2013	62,4	14,0	12,3	1,5	0,2	23,6	20,0	3,4	0,3
2014	59,7	13,7	11,9	1,7	0,1	26,5	22,3	4,0	0,3
2015	56,2	15,9	13,0	1,7	0,2	27,8	21,1	3,5	0,3
2016	55,1	16,1	13,3	1,7	0,2	28,8	22,1	3,9	0,3
2017	53,8	15,5	13,1	1,5	0,2	30,7	24,0	4,3	0,2
2018	53,4	15,6	13,0	1,8	0,1	31,0	24,5	4,4	0,3
2019	53,5	15,8	13,4	1,6	0,1	30,7	24,2	4,3	0,3

Pozn.: Pouze struktura sňatků, u nichž byl znám údaj o nejvyšším dokončeném vzdělání ženicha i nevěsty. V datech za roky 2015–2019 při výpočtu velikosti rozdílu vzdělanostní úrovně vyšší odborné vzdělání (VOŠ) bráno na úrovni středního vzdělání s maturitou a rozdíl mezi středoškolským vzděláním s maturitou (i VOŠ) a vysokoškolským vzděláním počítán jako jednostupňový (v souladu s údaji za roky 2001–2014). Podíl sňatků se stejnou úrovní vzdělání (v 1. sloupci) oproti tomu vychází z detailního třídění údajů včetně samostatně uváděné kategorie VOŠ.

## 2.4 Sňatky podle státního občanství

Statistika sňatků sleduje rovněž státní občanství ženichů a nevěst (tab. 8). Sňatky, kdy jeden nebo oba ze snoubenců mají cizí státní občanství, představují v celkovém ročním počtu sňatků obyvatel ČR zhruba jednu desetinu (mezi 8–11 % v letech 2001–2019). Největší bylo jejich zastoupení v letech 2014 (11,4 %)<sup>3</sup> a 2019 (11,2 %). Ve většině případů se jedná o heterogenní sňatky, kdy jeden ze snoubenců je český státní občan (bez ohledu na to, zda jde o osobu, která získala české občanství již narozením, nebo o naturalizovaného občana, který získal občanství ČR v průběhu života) a druhý má jiné než české státní občanství. O něco více cizinců bývá mezi ženichy (5–7 % ze všech ženichů v letech 2001–2019) než mezi nevěstami (3–6 %). Nově uzavřená manželství dvou cizích státních občanů tvoří mezi sňatky obyvatel ČR pouze malou skupinu, nicméně jejich počet i podíl ve sledovaném časovém úseku rostl (jejich zastoupení na celkovém počtu sňatků vzrostlo mezi roky 2001 a 2019 z 0,1 % na 1,2 %).

<sup>3</sup> Meziroční nárůst počtu a podílu sňatků v roce 2014 souvisel se zlepšením statistické evidence sňatků uskutečněných v cizině (eviduje zvláštní matrica v Brně).



V rámci sňatků s cizinci (tab. 8) představovaly po celé sledované období největší skupinu sňatky, do kterých vstupoval ženich s cizím státním občanstvím a nevěsta s českým státním občanstvím. Ve sledovaných letech 2001 až 2019 jich bylo každoročně evidováno v rozmezí od 2 344 do 3 048 (2 996 v roce 2019). Tím ženichem-cizincem byl v roce 2019 nejčastěji občan Slovenska (987 sňatků), s odstupem pak občan Německa (319 sňatků) a Velké Británie (201 sňatků). Stejně tři skupiny ženichů-cizinců byly na předních třech příčkách i v předcházejících třinácti letech. Na počátku století, v prvních pěti letech sledovaného období, patřili k nejčastějším ženichům českých žen místo Britů občané Vietnamu, resp. v roce 2003 občané Ukrajiny<sup>4</sup>.

Sňatků ženicha s českým státním občanstvím a nevěsty-cizinky bylo v období let 2001–2019 mezi 1 473 až 2 514 ročně (nejvyšší údaj zaznamenán v roce 2019). Nejčastěji šlo v roce 2019 o ženu se státním občanstvím Slovenska (1 015 sňatků), dále Ukrajiny (572) a Ruska (190). Pouze v letech 2001, 2002, 2004 a 2006 připadlo třetí místo sňatkům s Vietnamkou, jinak se řazení prvních tří nejčetnějších občanství neměnilo. Skladba nevěst-cizinek podle státního občanství bývá méně pestrá – u nevěst-cizinek tři nejčetnější skupiny pokrývaly v letech 2001–2019 až 65–74 % ze všech sňatků Čecha s cizinkou, zatímco u ženichů-cizinců tři nejčetnější skupiny představovaly 33–50 % sňatků Češky s cizinci.

Sňatků dvou cizích státních občanů statistika zachycuje ročně již několik set. Jejich počty ve sledovaném období výrazně narostly (z 54 v roce 2001), nejvíce, a to 649, jich bylo v roce 2019. Mezi těmito manželskými svazky dlouhodobě převažují sňatky dvou Ukrajinců (150 v roce 2019), další dvě nejpočetnější skupiny představovaly pravidelně sňatky dvou Slováků (102) a dvou Rusů (30) – až do roku 2017 byly jejich počty poměrně blízké, v letech 2018 a 2019 se počet sňatků dvou Slováků blížil spíše počtu sňatků dvou Ukrajinců.

Ač občané Vietnamu dlouhodobě tvoří třetí nejpočetnější skupinu cizinců žijících v ČR, ve statistice sňatků s cizinci na předních místech nefigurují. V pozadí nízkých čísel i celkové struktury sňatků podle státního občanství snoubenců stojí jak proces nabývání státního občanství<sup>5</sup>, tak metodika hlášení a evidence demografických událostí, ke kterým došlo v zahraničí (zaznamenává zvláštní matrika v Brně), a které se sledují (a jdou do statistiky) pouze za občany českého státního občanství s trvalým pobytem v ČR. Vietnamci pravděpodobně častěji uzavírají sňatky ve své domácí zemi (popř. jinde v zahraničí)<sup>6</sup>.

---

<sup>4</sup> Ač mezi přistěhovalými občany Ukrajiny bývá více mužů, ve statistice sňatků jsou častější sňatky muže s českým státním občanstvím a ženy-Ukrajinky, případně sňatky dvou Ukrajinců. Sňatků ženy s českým státním občanstvím a muže-Ukrajince bývá méně (tab. 8).

<sup>5</sup> Sňatek českého občana/občanky a cizinky/cizince tak částečně zahrnuje i sňatky národnostně (původním státním občanstvím) homogenní, kdy však jeden ze snoubenců již získal české státní občanství.

<sup>6</sup> Na uzavírání manželství v jiné zemi lze usuzovat z vývoje struktury Vietnamců s pobytem v ČR podle rodinného stavu a z počtu jejich sňatků uskutečněných v ČR.

**Tab. 8: Sňatky podle státního občanství snoubenců, 2001–2019**

Rok	Sňatky s alespoň 1 cizincem		Ženiši – cizinci		Nevěsty – cizinky		Sňatky – žena ČR + cizinec					Sňatky – muž ČR + cizinka					Sňatky – oba cizinci <sup>1)</sup>					
	celkem	% podíl na celku	celkem	% podíl na celku	celkem	% podíl na celku	celkem	SVK	DEU	GBR	UKR	VNM	celkem	SVK	UKR	RUS	VNM	celkem	UKR	SVK	RUS	VNM
2001	4 417	8,4	2 726	5,2	1 745	3,3	2 672	448	466	171	162	204	1 691	422	538	139	187	54	9	4	2	1
2002	4 599	8,7	2 877	5,5	1 775	3,4	2 824	483	428	215	170	322	1 722	537	488	116	191	53	7	4	0	0
2003	4 716	9,6	2 857	5,8	1 928	3,9	2 788	506	428	162	188	163	1 859	629	559	127	114	69	9	6	2	1
2004	5 052	9,8	3 041	5,9	2 083	4,0	2 969	523	319	149	211	493	2 011	639	579	134	271	72	13	10	1	0
2005	4 570	8,8	2 748	5,3	1 918	3,7	2 652	574	251	147	177	206	1 822	677	503	123	109	96	15	10	9	1
2006	4 566	8,6	2 659	5,0	2 017	3,8	2 549	612	239	154	142	97	1 907	772	444	109	144	110	17	13	9	0
2007	4 969	8,7	3 029	5,3	2 124	3,7	2 845	745	236	224	129	57	1 940	843	432	125	101	184	27	18	17	1
2008	4 394	8,4	2 745	5,2	1 809	3,4	2 585	728	251	263	89	16	1 649	787	305	93	22	160	25	18	16	1
2009	4 369	9,1	2 566	5,4	1 995	4,2	2 374	616	256	216	98	14	1 803	787	433	111	30	192	38	17	20	2
2010	4 324	9,2	2 617	5,6	1 921	4,1	2 403	643	277	236	105	8	1 707	733	370	125	38	214	55	13	18	1
2011	4 356	9,7	2 634	5,8	1 972	4,4	2 384	679	259	238	114	11	1 722	736	387	121	22	250	47	13	31	2
2012	4 283	9,5	2 620	5,8	1 939	4,3	2 344	662	227	230	120	8	1 663	719	387	125	32	276	58	26	26	1
2013	4 086	9,4	2 613	6,0	1 716	3,9	2 370	667	238	182	88	16	1 473	710	240	108	16	243	51	20	28	2
2014	5 215	11,4	3 413	7,5	2 167	4,8	3 048	717	361	256	76	48	1 802	830	213	155	41	365	80	31	39	2
2015	5 170	10,7	3 368	7,0	2 154	4,5	3 016	773	345	260	75	35	1 802	807	263	160	44	352	88	42	28	1
2016	5 153	10,2	3 263	6,4	2 283	4,5	2 870	899	303	209	105	50	1 890	847	310	138	59	393	91	38	34	1
2017	5 093	9,7	3 099	5,9	2 439	4,6	2 654	893	252	180	98	49	1 994	889	361	160	60	445	90	51	44	0
2018	5 371	9,9	3 188	5,9	2 691	4,9	2 680	940	234	176	122	39	2 183	899	475	171	79	508	103	100	43	2
2019	6 159	11,2	3 645	6,6	3 163	5,8	2 996	987	319	201	114	47	2 514	1 015	572	190	118	649	150	102	30	1

Použité zkratky: DEU – Německo, GBR – Velká Británie, RUS – Rusko, SVK – Slovensko, UKR – Ukrajina, VNM – Vietnam.

Pozn.: Výběr nejčastějších občanství u snoubenců. Údaje o občanství k datu sňatku (statistika neumožňuje sledovat, zda jde o občana ČR, který nikdy neměl jiné státní občanství, či zda jde o naturalizovaného občana ČR). <sup>1)</sup> Alespoň jeden ze snoubenců měl v ČR registrovaný trvalý nebo přechodný pobyt, proto byl sňatek zahrnut mezi sňatky obyvatel ČR.

